

KVS/WKCD – Kapitoly z českých dějin
Rozšiřující dvouleté studium občanské výchovy
a základů společenských věd – 1. ročník

Vyučující: Mgr. Pavel Krákora, PhDr. Kopeček Pavel

Anotace předmětu: Cílem předmětu je seznámení studentů s vývojem českých dějin od počátků české státnosti až po začátek 90. let 20. století, a to v kontextu s evropskými a světovými dějinami.

Požadavky na studenta: účast a aktivita na konzultacích, odevzdaná semestrální práce.

Způsob ukončení: kombinovaná zkouška.

Semestrální práce – recenze odborné monografie vztahující se k českým dějinám, napsaná na počítači na spojených listech, obsahuje titulní stránku s názvem monografie, jménem autora, místem a rokem vydání, názvem nakladatelství a údaji o autorovi recenze. Vyváženost faktografické a analytické stránky práce, rozsah zhruba 2–3 strany A4. Odevzdání semestrální práce je vstupní podmínkou pro složení **kombinované zkoušky** z tohoto předmětu. Zkouška bude vycházet z uvedených tematických okruhů.

Tematické okruhy

1. Sámova říše a Velká Morava – příchod Slovanů do střední Evropy, vznik Sámovy říše (okolo 623), územní rozsah, osoba franckého kupce Sáma, bitva u Vogatisburgu 631, zánik Sámovy říše, formování Velké Moravy od 30. let 9. stol., dynastie Mojžírovců a kníže Pribina (Mojmír, Svatopluk, Rostislav, Mojmír II.), rozmach Velkomoravské říše v době vlády Svatopluka, konflikt Velké Moravy s Východofranckou říší, křesťanská misie Cyrila a Metoděje roku 863, kultura Velké Moravy (architektura, sakrální stavby, vlivy Byzance a západní Evropy), zánik Velké Moravy, vpád Maďarů

2. Formování českého státu (9. a 10. stol.) – křest českých knížat v Řezně roku 845, Čechy jako součást Velké Moravy, první Přemyslovci, kníže Bořivoj, Levý Hradec Vratislav I., počátky konsolidované vlády Přemyslovců, Praha jako sídlo ústřední knížecí moci, středoevropské souvislosti – německá říše: Jindřich I. Ptáčník, Ota I., kníže Václav, jeho vláda, vztah k říši, zavraždění Václava roku 935 (resp. 929) na Staré Boleslavi, kníže Václav jako patron Čech, vláda knížete Boleslava I. a Boleslava II., založení pražského biskupství roku 973, vyvraždění Slavníkovců 995 – důsledky pro další vývoj, osoba biskupa Vojtěcha

3. Český přemyslovský stát v 11. a 12. stol. – vláda knížete Boleslava III. a krize českého státu: císař Ota III. a jeho vize univerzální křesťanské říše, vpád Piastovce Boleslava I. Chrabrého do Čech, obsazení Prahy, vláda knížete Jaromíra a Oldřicha: vnitřní dynastické konflikty a jejich středoevropský kontext, vláda knížete Břetislava I., vpád do Polska (Hnězdenská dekreta), konflikt s císařem Konrádem II., institut seniorátu, hradská soustava, tzv. moravské úděly, olomoucké biskupství – 1063, kníže Vratislav II., boj o investituru (císař Jindřich IV. vs. papež Řehoř VII.), korunovace Vratislava – král Vratislav I., situace v Čechách na konci 11. a počátku 12. stol. – spory mezi jednotlivými Přemyslovci a (knížata Bedřich, Oldřich, Bořivoj II., Břetislav II.), vyvraždění Veršovců, vláda knížete Vladislava I. a vnitřní konsolidace českého státu, Kosmova kronika a její význam pro české dějepisectví a poznání raně středověkých českých dějin, vláda knížete Soběslava I., bitva u Chlumce, kníže Vladislav II., jeho vztah k císaři Friedrichu I. Barbarossovi, podíl Vladislava II. na italském

tažení Friedricha I. Barbarossy, královská korunovace Vladislava II. – král Vladislav I., zavedení principu primogenitury, kníže Soběslav II., vznik markrabství moravského.

4. Český stát 13. století, poslední Přemyslovci – kníže a král Přemysl Otakar I., středoevropský kontext jeho vlády, vnitřní spory v Říši, Zlatá bula sicilská 1212 – příčiny vydání, obsah, důsledky, emancipace církve v Čechách a na Moravě, pražský biskup Ondřej vládá krále Václava I., počátky a průběh středověké kolonizace – emfyteuse, pronikání německého etnika, zakládání měst, vláda Přemysla Otakara II., vnitřní a zahraniční politika, vztah k Říši, konflikt s uherskými Arpádovci, vztah Přemysla Otakara II. k Říši po volbě Rudolfa Habsburského římským králem, růst vnitřní opozice - Vítkovci, bitva na Moravském poli 1278 a její důsledky, král Václav II. a jeho vláda, obnova a další rozmach a expanze českého státu, stříbrné doly v Kutné Hoře a jejich význam, král Václav III., jeho zavraždění v Olomouci roku 1306, kultura a umění českého státu v období 11. – 13. stol.

5. Lucemburkové na českém trůně – situace po smrti Václava III., nástup krále Jana Lucemburského na český trůn, inaugurační diplom, růst moci šlechty, role královny Elišky, zahraniční politika krále – středoevropský a evropský kontext, Karel Lucemburský jako markrabě moravský, bitva u Kresčaku a smrt Jana Lucemburského, vláda krále a císaře Karla IV., osobnost Karla IV. a její význam, Vita Carovi, založení Karlovy univerzity, pražského arcibiskupství, zahraniční politika Karla IV., územní expanze a vznik celku zemí Koruny české, kultura a umění v době vlády Karla IV., vláda krále a císaře Václava IV., vzrůstající vnitřní krize království, spory Václava IV. se šlechtou (panská jednota) a arcibiskupem Janem z Jenštejna, Kutnohorský dekret a jeho význam, osobnost Jana Husa, počátky husitství, kostnický koncil, první pražská defenestrace, smrt Václava IV. a počátky husitské revoluce

6. Husitská revoluce, vláda Jiřího z Poděbrad a Jagellonské dynastie – bitva na Vítkově, osoba Jana Žižky a Jana Želivského, průběh husitské revoluce, program (artikuly), husitské svazy, nejvýznamnější bitvy, král a císař Zikmund Lucemburský, vyjednávání kompaktát a jejich potvrzení, Ladislav Pohrobek, jeho skon a situace v českých zemích ve 40. a 50. letech 15. stol., vláda krále Jiřího z Poděbrad, vnitřní (Jednota bratrská) a zahraniční politika (mírová iniciativa, vztah k papeži, válka s Matyášem Korvínem, vláda krále Vladislava II. Jagellonského, 2. pražská defenestrace, kutnohorský náboženský mír, vzrůst moci šlechty (stavů) a její emancipace, rysy stavovské monarchie, zemské sněmy, prosazování městského stavu, Vladislavské zřízení zemské, konflikt s Osmanskou říší, středoevropské souvislosti vláda krále Ludvíka Jagellonského, Svatováclavská smlouva, bitva u Moháče 1526, kultura a umění 14. a 15. stol.

7. České země od nástupu Habsburků do roku 1620 – volba Ferdinanda I. českým králem, centralizační snahy Ferdinanda I., turecké nebezpečí, zahraniční politika, Habsburkové na evropské scéně, stavovská opozice a odboj let 1546 a 1547, její potlačení, důsledky, náboženská situace v českých zemích 16. stol., vláda Maxmiliána II., Česká konfese, vláda Rudolfa II. a jeho osobnost, Praha jako sídelní město Habsburků, manýrismus, situace v českých zemích na počátku 17. stol., vztah Rudolfa II. a arcivévodky Matyáše, Majestát Rudolfa II., vpád Pasovských do Čech, abdikace Rudolfa II., nástup a vláda Matyáše, třetí pražská defenestrace, počátek stavovského odboje, volba Fridricha Falckého českým králem, nástup Ferdinanda II., česká válka 1618–1620, bitva na Bílé hoře 8. 11. 1620

8. České země v období baroka – důsledky bitvy na Bílé hoře, staroměstská exekuce, počátky násilné rekatolizace, osobnost Karla z Liechtensteina, finanční konsorcium, osobnost

Albrechta z Valdštejna, třicetiletá válka a české země, saský vpád, ztráta obojí Lužice, Obnovené zřízení zemské (Čechy a Morava), nástup a vláda Ferdinanda III., vestfálský mír české země po třicetileté válce, důsledky – ekonomické a politické, nástup a vláda Leopolda I., vnitřní a zahraniční politika (konflikt s Francií Ludvíka XIV.), baroko v českých zemích, rok 1683 a turecké hrozba (obléhání Vídně), vláda Josefa I., trestní zákoník Josefa I., nástup Karla VI., zahraniční politika, vztah ke Španělsku, snaha o prosazení pragmatické sankce, česká šlechta ve službách Habsburků

9. České země v době vlády Marie Terezie a Josefa II. (1740–1790) – počátky vlády Marie Terezie, pruský vpád do Slezska, první slezská válka, francouzská okupace Čech, Karel Albrecht českým králem, konsolidace Habsburské monarchie, Vratislavský preliminář, ztráta Slezska, druhá slezská válka, průběh, výsledky, drážďanský mír, správní reformy v Habsburské monarchii, hrabě B. V. Haugwitz, zřízení Directoria in publicis et cameralibus tereziánské katastry, osobnost hraběte V. A. Kounice, zahraniční politika Habsburské monarchie, osobnost Františka Štěpána Lotrinského, Sedmiletá válka a rakouská monarchie – průběh, důsledky, povinná školní docházka, osobnost J. Petráše a Societas Incognitorum povýšení olomouckého biskupství na arcibiskupství, vztahy Rakouska a Pruska, válka o bavorské dědictví, těšínský mír, nástup Josefa II. a jeho vláda, reformy Josefa II – toleranční patent, patent o zrušení nevolnictví, vztah Josefa II. a církve, správní a politické reformy, proces centralizace monarchie, vznik byrokracie, kultura a umění v českých zemích v době 18. stol.

10. České země v letech 1790–1848 – vláda Leopolda II., pražská korunovace 1791, zahraniční politika Habsburské monarchie – vztah k Francii, pilnická deklarace, nástup a vláda Františka II. (I.), napoleonské války a Habsburská monarchie, bitva u Slavkova, Rakousko jako spojenec Francie, státní bankrot roku 1811, občanský zákoník, bitva u Lipska, Vídeňský kongres, průběh, výsledky, systém Svaté aliance, princip kvietismu, osobnost hraběte V. K. Metternicha, počátky českého národního obrození od konce 18. a poč. 19. stol., osobnosti J. Dobrovského, G. Dobnera, M. A. Voigta, J. Jungmanna, B. Bolzana a F. Palackého, šlechtičtí mecenáši (Šternberkové, Nosticové), počátky národního vědomí a rozvíjení českého jazyka, Matice česká, Vlastenecké muzeum, průmyslová revoluce, rozvoj železnice, nástup a vláda císaře Ferdinanda I. (V.), pozice a politika státní konference v čele s Metternichem, vzrůst vnitřního pnutí v Rakousku a českých zemích (spolek Repeal, protirobotní hnutí).

11. Revoluční léta 1848–1849 v habsburské monarchii a v českých zemích – evropský kontext revoluce 1848, skupiny, požadavky a cíle revolučního hnutí, austroslavismus, významné osobnosti – F. Palacký, K. H. Borovský atd., průběh a výsledky revoluce – svatodušní bouře, kroměřížský sněm, zrušení poddanství.

12. Neoabsolutismus v Rakousku, jeho pád a počátky parlamentarismu v habsburské monarchii - bachovský absolutismus – jeho politický i hospodářský rozměr, Říjnový diplom a únorová ústava, politický systém habsburské monarchie po pádu absolutismu, prusko-rakouská válka 1866, rak.-uherské vyrovnání a prosincová ústava, vývoj volebního práva v habsburské monarchii

13. Politický vývoj v českých zemích v 2. polovině 19. století – české politické strany po pádu absolutismu, státoprávní koncepce české politiky, fundamentální články, česko-německé vztahy, pasivní a aktivní fáze české politiky, diferenciacie českého politického života v 90. letech 19. století, punktace, osobnost T. G. Masaryka.

14. První světová válka a vznik ČSR – česká domácí politika v průběhu 1. světové války – její proměny a cíle, československý zahraniční odboj a čsl. legie, významné dokumenty české politiky, 28. říjen 1918.

15. Hospodářství a kultura v českých zemích v 19. a na začátku 20. století – průmyslová revoluce v českých zemích, hospodářské změny v českých zemích v 2. pol. 19. století, česká výtvarná, slovesná a hudební kultura v 19. stol., významné osobnosti českého hospodářství a kultury.

16. ČSR 1918–1939 – politický, hospodářský a kulturní vývoj v ČSR, národnostní struktura, politické strany a vládní koalice, světová hospodářská krize a její dopady na ČSR, ohrožení a rozbití ČSR – Mnichovská konference, druhá republika a 15. březen 1939.

17. Druhá světová válka, okupace a osvobození ČSR – okupační aparát a politika nacistů v Protektorátu, významné mezníky okupace, domácí a zahraniční odboj, situace na Slovensku během 2. světové války osvobození ČSR, důsledky 2. světové války.

18. ČSR v poválečném světě, nastolení komunistického systému – ČSR 1945–1948, únorový převrat v roce 1948 a nastolení totalitního režimu, politické, hospodářské a kulturní změny v ČSR v 50. letech, represe proti odpůrcům režimu, ČSR jako součást sovětského bloku.

19. Šedesátá léta v Československu, Pražské jaro a normalizace – „uvolňování“ totalitního režimu v 60. letech – změny v kultuře, politice a hospodářství, Pražské jaro a jeho potlačení, období normalizace v 70. a 80. letech, Charta 77.

20. Konec totalitního systému v roce 1989 a rozpad Československa – rozpad sovětského bloku a vývoj v Československu v 2. pol. 80. let, listopadové události v roce 1989, rozpad Československa na zač. 90. let.

Základní doporučená studijní literatura:

BĚLINA, P. a kol. *Dějiny zemí Koruny české. II.* Praha: Paseka, 1992.

HARNA, J., FIŠER, R. *Dějiny českých zemí. I., II.* Praha: Fortuna, 1998.

PETRÁŇ, J. A KOL. *Dějiny Československa. I, II.* Praha: SPN, 1990.

ČORNEJ, P. A KOL. *Dějiny zemí Koruny české. I.* Praha: Paseka, 1992